

CAESAR®

NUMĂRUL LXII MARTIE 2010

Bijan

cultul personalității

Tresserra

modern perpetuu

Galangal

aromă volatilă

PANAMA?

Cât de încurcate trebuie să fie regulile marketing-ului pentru ca un produs tradițional, purtat inițial de muncitori și soldați, să ajungă într-un final în magazinele de lux ca simbol al fineții și manufacturii impecabile?

La începutul secolului al XVI-lea, conchistadorii spanioli care ajungeau pe pământ incaș găseau un popor cu o cultură complet diferită de orice știau. Paradisul promis „El Dorado” și toate celelalte bogății ale Americii de Sud le ofereau însă îndeajuns de multe griji încât să nu se lanseze în cercetări antropologice aprofundate. Dincolo de febra aurului, printre nenumăratele plante și animale noi, un arbust din care incașii făceau pălării era cu atât mai puțin important. Deși, dacă ar fi știut că o pălărie împletită va ajunge să coste și 25.000 de dolari peste câteva sute de ani, poate s-ar fi gândit de două ori. Numiți-o, dacă vreți, investiție pe termen (foarte) lung.

Ar fi nedrept să spunem totuși că aventurierii au ignorat cu totul planta. I-au dat un nume în spaniolă – toquilla –, precum și unul botanic, *Carludovica palmata*, și, urmând obiceiul incaș, au început să o folosească la manufacturarea „sombbrero”-urilor. În 1630, comerțul cu pălării aducea bani buni localnicilor și, dintre toate zonele în care tehnica de manufacturare era răspândită, Ecuadorul părea să-și asume cel mai bine rolul de furnizor al Imperiului Spaniol.

La începutul secolului al XIX-lea, República del Ecuador nu era exact cel mai popular loc al Americii de Sud. Poziționarea statului pe extrema nord-vestică a continentului îl scotea în

afara zonelor de tranzit și cum turismul internațional nu apăruse încă, locuitorii nu vedeau străini foarte des. Mai la Nord, în schimb, în America Centrală, Panama se afla într-o agitație continuă. Războiul spaniolo-american dus pentru independența Cubei și mai târziu construcția canalului cu același nume aduceau în zonă sute de mii de oameni. Guvernul SUA comanda comercianților din Panama 50.000 de sombrero pentru înzestrarea trupelor din zonă și alte zeci de mii peste câțiva ani pentru echipele care săpau pământul. Apariția unei imagini cu președintele american Theodor Roosevelt pe șantierul canalului purtând una dintre acele pălării le făcea manufacturierilor din orașele ecuadoriene Cuenca și Montecristi un mare serviciu, dar și o nedreptate istorică. Adevărata lor identitate, și așa destul de șubredă datorită faptului că se vindeau cu preponderență în Panama, a fost complet uitată. Au fost păstrate în memorie sub denumirea „pălării de Panama”, iar numele a rămas neschimbat până astăzi.

Montecristi a reușit să devină sinonim cu pălăriile Panama de cea mai bună calitate. Pălărierii orașelului din provincia Manabí supun paiele provenite de la planta toquilla unei multitudini de pași de producție. Obțin în final o textură extrem de fină, descrisă adeseori ca fiind cremoasă și cu o țesătură aproape imperceptibilă. Calitatea unei pălării stă în numărul de spirale sau „vueltas” și implicit în numărul zilelor petrecute la țesut – 10 pentru un produs mediocru și până la 40 de zile pentru sombrero-urile cunoscute sub numele de „fino”.

Dragoș Aliciu

Tesătorii de miracole

Chiar dacă istoria le-a făcut nedreptatea de a le fi numit Panama, cele mai fine pălării de paie ale planetei nu și-au schimbat locul de origine. Se lucrează la fel ca acum 200 de ani în Montecristi, satul în care magia se numără pe centimetru pătrat.

A Aproape de valurile Pacificului de Sud și la o distanță apreciabilă de capitala Quito, Montecristi poartă cu modestie numele de cel mai bun producător al pălăriilor Panama. La fel cum haute horlogerie s-a născut în Elveția, la fel cum stofele italiene sunt cunoscute peste tot în lume, iar trabucurile de cea mai bună calitate se numesc Havana, singura casă a accesoriilor „superfino” nu poate fi altundeva decât în nord-vestul Ecuadorului.

Montecristi trăiește din țesut. E una dintre cele mai profitabile ocupații ale zonei, iar numărul celor care știu să lucreze o pălărie Panama rămâne destul de mare raportat la

Colecția masculină de pălării Panama

este formată din 18 modele diferite. Ceea ce diferențiază o pălărie de alta este modul de „închidere” aplicat. La sfârșitul procesului de țesut, pălăria are un contur brut. Cu ajutorul unor forme de lemn, ultimul din șirul manufacturilor blochează sombrero-ul în forma dorită, marcându-i silueta calotei și finisajul borului.

cei doar 14.000 de locuitori ai satului. Cele mai multe sfârșesc însă pe tarabele bazarurilor ca obiecte decorative sau suveniruri de proastă calitate. Ironic, în timp ce adevărata artă a țesătoriei pălăriilor Panama este pe moarte, vedete de la Hollywood le poartă ca pe un accesoriu de maxim bun-gust și cheltuie sume impresionante pentru a le cumpăra. Ca orice formă de artă, manufactura sombrero-urilor Panama atrage pasionați. De undeva din Statele Unite, directorul creativ al unei importante agenții de publicitate pleca la mijlocul anilor '80 spre Ecuador. Găsise povestea pălăriilor într-un ghid de călătorie și, la scurt timp, ceea ce pornise ca o simplă excursie fotografică, ducea la înființarea Panama Hat Company.

Fedora poate fi recunoscută imediat după calota mai ascuțită și borul aplecat spre înainte. Este o formă clasică a pălăriei Panama, probabil cea mai cunoscută.

Banda neagră provine de la perioada de doliu de după moartea Reginei Victoria a Marii Britanii din 1901. Variațiunile apărute în timp prezintă banda și în alte culori. În fotografie, o pălărie pentru doamne Breton cu boruri largi.

A fost atât de impresionat de munca și dedicarea lucrătorilor din Montecristi, încât a luat misiunea salvării artei ca pe o luptă personală, iar PHC a fost doar primul pas. Dorința de a ajuta s-a transformat mai târziu în Fundația Montecristi, o organizație care desfășoară programe de binefacere pentru comunitate. Brent Black nu a fost doar încă un intermediar venit să cumpere pălării pentru sume de nimic. Le-a oferit pălărierilor un preț cinstit, mai mare decât orice câștigaseră până atunci, asigurându-se că sunt plătiți la adevărata lor valoare și motivați să-și păstreze meseria. În schimb, se bucură din 1987, anul fondării firmei, de prioritate la alegerea celor mai bune modele, înaintea zecilor de firme care așteaptă la rând.

Și totuși, ce înseamnă o pălărie bine lucrată? Pentru fiecare sombrero de Panama sunt necesari 14 pași diferiți, totalizați în zeci de zile de muncă și aportul unei echipe de oameni al cărei principiu de viață poate fi redus la un singur cuvânt: minuțiozitate. După adunarea frunzelor toquilla începe un lung

Supuse unui tratament special, paietele de toquilla sunt mult mai rezistente decât firele casante cu care suntem obișnuiți. Tăierea lor se face abia spre final, când mare parte din pălărie este deja gata.

proces de pregătire format din tăiere, fierbere, albire, călcare și uscare a paielor. Abia după aceea poate începe țeserea și, în câteva ore de lucru complet manual (!!), se obține un punct de plecare denumit plantilla, care nu depășește mărimea unei monede. Încet, cu mare migală, firele se întrepătrund pentru a forma pe rând calota și mai borul pălăriei. În timpul țeserii, lucrătorul stă aplecat, cu pieptul sprijinit pe o formă de lemn, poziție tradițională, veche de câteva sute de ani. Finețea unei pălării este dată de numărul de întrepătrunderi pe cm², de la 10-15 pentru o pălărie de calitate mediocră la 45 pentru cele mai de preț opere ale lucrătorilor din Montecristi. O astfel de pălărie poate ajunge să coste și 25.000 de dolari. Artă are prețul ei.

Dragos Aliciu

Pălăriile Panama pot fi recunoscute imediat după textura cremoasă și culoarea galben pal. Lucrul pentru o pălărie foarte fină poate duce până la două luni de efort. De aceea, generațiile noi nu mai prezintă un mare interes pentru arta țesutului.

Poziția țesătorului este foarte inconfortabilă.

Pentru a se asigura că nodurile pălăriei sunt poziționate simetric, un artist pălărier trebuie să țesească aplecat, cu pieptul sprijinit de un butuc de lemn care presează în același timp forma pălăriei.

ESENȚIAL Brent Black a pornit o adevărată revoluție în Montecristi. Împins de dragostea pentru accesorii provenite din satul ecuadorian, nu numai că a ajutat la păstrarea în viață a unei tradiții aflate pe cale de dispariție, dar a făcut un mare bine întregii comunități. A fost primul care a oferit lucrătorilor un preț cinstit. Nu îi angajează ci cumpără de la ei cele mai bune sombrero-uri pe care le produc. De aceea, costul unei pălării trece ușor de 300 de dolari. Cea mai scumpă din ofertă costă 25.000\$. Numeroase vedete și persoane publice se afișează purtând pălării Panama. În trecut, președinți de stat precum Nikita Hrusciov sau Theodore Roosevelt, Napoleon al III-lea sau Winston Churchill dețineau câte un exemplar. Acum, Harrison Ford, Richard Gere, Johnny Depp, Steve Tyler sau Sylvester Stallone le cumpără direct de la Panama Hat Company.

